

LESTIPS

zesde leerjaar

www.jeugdboekenweek.be

Stichting Lezen presenteert

JEUGDBOekenWEEK

10 tot 25 maart 2012

dieren

Inleiding

Dieren in boeken

Tijdens de Jeugdboekenweek 2012 duiken we recht de wereld en de verhalen van de dieren in. We gooien ons mensenpak af, trekken voor één keer een bontjas aan, gaan op vier poten zitten en worden dier met de dieren. We kijken diep in de ogen van onze kat. We voeren gesprekken met de hond. We duiken de struiken in en zoeken de beestjes op. Kortom: tijdens deze Jeugdboekenweek lezen we om dieren te leren kennen.

Laten we eerlijk zijn: boeken delen vinden we één van de leukste dingen die er zijn. Deze bundel wil je dan ook uitnodigen om de beestigste boeken naar de klas te halen en om je klas onder te dompelen in een wereld van verhalen.

Dieren in de klas

Ter gelegenheid van de Jeugdboekenweek 2012 stelde Stichting Lezen samen met een redactie uit het onderwijs zes boekenpakketten samen. Elk pakket bestaat uit een gevarieerde selectie van zes bijzondere boeken over dieren, met aandacht voor verschillende genres. Scholen bestellen de pakketten met korting via www.jeugdboekenweek.be.

Je kan de(ze) boeken aan je klas tonen en voorlezen. Maar er is meer en er kan meer! Daarom biedt deze bundel bij elk boek uit de boekenpakketten een uitgewerkte lessuggestie. De lessuggesties volgen allemaal hetzelfde stramien:

- Aanzet: manieren om het boek te introduceren
- Verwerkingsactiviteiten: tips voor een creatieve verwerking of nabespreking
- En verder: extra – korte – ideeën om met het boek aan de slag te gaan, in de Jeugdboekenweek óf daarna

Verder noemt elke tip de concrete eindtermen die je met deze activiteiten realiseert.

Speciaal voor deze editie stipt WWF bovendien enkele boeken aan die perfect passen binnen haar werking. WWF vertelt er kort bij waarom net deze dieren in deze boeken zo bijzonder zijn.

Dieren in de bib

Wie boeken zegt, zegt in één adem bibliotheek. Tijdens de Jeugdboekenweek leggen openbare bibliotheken hun grootste troeven op tafel: ze halen de mooiste kinderboeken uit de kast, ze nodigen auteurs en illustratoren uit, ze laten klassen op een speelse manier kennismaken met de bib, ze organiseren voorleesmomenten... Specifiek voor klassen is er ook dit jaar een spel waarbij kinderen op een creatieve manier de bibliotheek leren kennen. En altijd poot in poot met de boekendieren die in de bib verstopt zitten – dat spreekt voor zich.

Alle openbare bibliotheken doen mee en tonen zich een gretige partner om – samen met jou – boeken en kinderen bij elkaar te brengen. Loop dus gerust binnen in je bib om samen plannen te smeden.

Gegevens van de bibliotheek in je buurt vind je op www.bibliotheek.be

Tot slot

Op www.jeugdboekenweek.be vind je alle (praktische) details over deze beestige Jeugdboekenweek. Vanaf februari komt de website ook voor kinderen tot leven – met boekentips, dierenweetjes, spelletjes...

Maar blader nu vooral snel verder. Snuffel aan de boeken, sleep ze naar de klas en verslind ze met je leerlingen. En vooral: krijg de smaak te pakken en breek de grenzen van de Jeugdboekenweek open. Want leesplezier laat zich niet vangen in twee weken!

Veel leesplezier!

De ploeg van Stichting Lezen

LESTIPS BIJ BOEKENPAKKETTEN VAN JEUGDBOEKENWEEK 2012 ZESDE LEERJAAR

- *Bzzz* / Caroline Bingham et al. en Wybrand Scheffer (vert.), Gottmer, 2008
- *Haat die kat* / Sharon Creech en Michèle Bernard (vert.), Hoogland & Van Klaveren, 2009
- *Kulanjango: mijn vogelvriend* / Gill Lewis en Annelies Verhulst (vert.), Lemniscaat, 2011
- *Kunnen we de tijger redden?* / Martin Jenkins, Vicky White (ill.) en Wybrand Scheffer (vert.), Gottmer, 2010
- *Van wolf tot watje* / Jan Paul Schutten en Sebastiaan Van Doninck (ill.), Davidsfonds/Infodok, 2008
- *WarHorse* / Michael Morpurgo en Henriëtte Gorthuis (vert.), Fantoom, 2011

LESTIP

Bzzz

Caroline Bingham et al. en Wybrand Scheffer (vert.)

Gottmer, 2008

OVER HET BOEK

Hoe loopt een vlieg op het plafond? Hoe kunnen geleedpotigen een moord helpen oplossen? En wat eten ze eigenlijk? Insect, spin of duizendpoot: alle geleedpotigen komen aan bod in *Bzzz*. De info over de krioelende diertjes wordt erg aantrekkelijk gepresenteerd: met korte tekstblokken, kleurrijke, grappige en indrukwekkende foto's. Elke pagina verrast met telkens weer iets nieuws: de doorsnede van een sprinkhaan, de metamorfose van een libel, een griezelig weetje, een recept met krekels en larven, of een heuse 'Welk insect ben ik?'-test. *Bzzz* is een visuele schatkist om in te blijven graven. En dankzij de flitsende vormgeving is het ook een onweerstaanbaar naslagwerk voor wie niet graag leest en/of voor wie van insecten de kriebels krijgt.

AAN DE SLAG

Opmerking vooraf

Bzzz is een heerlijk boek om in te snuisteren. Elk kind moet de kans krijgen om het boek even voor zichzelf te hebben. Om het te besnuffelen, te doorbladeren of helemaal te verslinden. Zo ontdekt iedereen het boek op zijn manier. De verwerkingsactiviteit is als een 'Eén tegen allen' opgevat, waarbij elke dag een ander duo een vraag moet oplossen. Daag je klas uit en wacht gespannen af: worden het wormen of pannenkoeken?

Aanzet

Vertel de kinderen dat jullie binnenkort gaan koken. Elk kind moet iets van thuis meebrengen. Dicteer de ingrediënten voor de 'knapperige roergebakken wormen' (p. 38), 'bijenlarven in kokosroom' (p. 39) of 'gebakken mieren' (p. 95). Bouw de spanning op en begin met normale ingrediënten zoals de ui, aardappelen of olie. Zorg dat elk kind iets moet meebrengen. Desnoods voeg je er nog wat keukenmateriaal aan toe, zoals een mesje, snijplank of handdoek. Pas helemaal op het einde, als de benodigdheden bijna helemaal verdeeld zijn, vraag je iemand wormen, bijenlarven en mieren mee te brengen. Breekt het protest uit, dan opper je dat je een alternatief hebt. Toon het boek en stel het voor. Twee weken lang (afhankelijk van het aantal kinderen en hoe je de opdracht verdeelt) zullen de kinderen aan de hand van dit boek elke dag één opdracht moeten oplossen. Heeft de klas op het einde alle goede antwoorden gevonden, dan mogen de kinderen samen een recept kiezen. Lukt dat niet, dan staan er bijenlarven, wormen en mieren op het menu. Afgesproken? Start!

Nederlands – 1 Luisteren – 1.1

Verwerkingsactiviteit

– *Eén tegen allen*

➤ *Vorbereiding*

Elke ochtend schrijf je één vraag op het bord. Ook leuk: je voorziet een *Bzzz*-hoek aan de muur, waarop je telkens de vraag van de dag prikt. Door de vragen op te hangen en bijvoorbeeld niet uit te delen, hou je de hele klas in de ban van het boek. Elke dag is een ander duo aan de beurt. Laat de kinderen bij voorkeur per twee werken: zo kunnen ook zwakkere kinderen een succeservaring beleven met het boek. De speurders van de dag moeten het antwoord op het einde van de dag gevonden hebben. Spreek duidelijk met de kinderen af dat het boek enkel door het duo van de dag bekeken mag worden. Voorzie hiervoor een rustig moment, zoals tijdens de middagpauze, of bouw het in hoeken- of contractwerk in. Zo kunnen de kinderen echt de tijd nemen om van het boek te genieten. Geef het boek ook een bijzondere plaats in de klas. Leg het op een aparte tafel achteraan. Versier de hoek met prenten en allerhande materiaal dat naar geleedpotigen verwijst, zoals honing, een vergrootglas, een vliegenmepper... Wie wil, kan van thuis iets meebrengen. Voorzie ook een opvallende outfit voor de 'speurders van de dag': een witte laboratoriumjas, een reuzengrote bril, een diadeem met voelsprietten of wiebelende ogen... Kortom: zorg ervoor dat de titel 'speurder van de dag' een hele eer wordt.

Hieronder vind je tien vragen. Zitten er meer dan twintig kinderen in je klas, dan stel je best nog een paar extra vragen op. Elke vraag is zo gekozen, dat de kinderen ze via het register en/of de inhoudstafel kunnen oplossen. Voor je met het project start, overloop je best nog eens hoe je iets in een register of inhoudstafel opzoekt. Wanneer de kinderen het antwoord gevonden hebben, tonen ze het eerst aan jou. Is het antwoord goed, dan schrijven ze het naast de vraag op het bord. Is het antwoord fout, dan blijft de vraag op het bord staan. Andere duo's die op hun dag snel klaar zijn, kunnen deze vraag dan oplossen. Blijft een vraag toch onbeantwoord? Wormen, mieren en bijenlarven kan je in dierenzaken of via het internet bestellen. Smakelijk!

Nederlands – 2 Spreken – 2.3

Nederlands – 3 Lezen – 3.5

Leren leren – 2

➤ *Vragen*

- Hoe kunnen vliegen op het plafond lopen? (dankzij de kleverige kussentjes op hun poten, die een soort lijm aanmaken, p. 27)
- Sommige insecten hebben maar liefst vijf ogen. Zoek drie voorbeelden! (de honingbij, de sprinkhaan en de libel, p. 30)
- Welke insecten zijn in Ghana een lekkernij? (gevleugelde termieten, zie: 'eetbare insecten' in het register, p. 35)
- Luizen zijn niet alleen maar vervelende, jeukerige beestjes. Welk cadeau geeft de cochinelletuis ons? (deze luis maakt een zuur aan dat wij als kleurstof gebruiken, p. 50-51)
- Wat is het lievelingseten van een kakkerlak? (alle afval, van karton en zeep tot oud hondenvoer en afgeknipte nagels, p. 81)
- Zin in een nieuw huisdier? Neem eens een geleedpotige. Voor welk insect hol je voortaan om blaadjes van bramenstruiken? (voor de wandelende tak, p. 75)
- Welke insecten kunnen een moord helpen oplossen? Hoe doen ze dat? (o.a. vleesvliegen, kaasvliegen en karkaskevers: in elk ontbindingsstadium van een menselijke lichaam tref je andere insecten aan, p. 82-83)

- Hoeveel honing produceert één bij in haar hele leven? (één theelepels, p. 99)
- Welk dier heeft wel een heel gek huis, namelijk de wortels van onze wimpers? (kleine mijten, p. 103)
- Hoeveel poten heeft een duizendpoot echt? (minimaal vijftien paar, p. 116)
- Welk record mag de eendagsvlieg op haar naam schrijven? (het kortste leven, nl. vijf minuten, p. 135)

En verder

Bzzz bevat massa's leuke weetjes, grappige hitlijsten en spannende records. Dit boek smeekt dan ook om een tentoonstelling vol boeiende installaties. Een fijne, maar ook leerrijke opdracht, zowel voor de makers als voor de bezoekers. Blader door het boek en laat je inspireren. Enkele ideeën vind je hieronder.

- *Aan tafel (p. 81)*

De kinderen bestuderen het menu van geleedpotigen op pagina's 81 tot 82. Daarna knutselen ze een lange tafel vol lekkers voor insecten. Benadruk dat de kinderen de afgebeelde tafel niet zomaar mogen kopiëren. Nieuwe schotels halen ze uit de tekst, die ze dus eerst moeten lezen. Op het internet zoeken ze afbeeldingen van de insecten, die ze ook knutselen. Met satéstokjes, pijpenragers, rietjes, ijscostokjes, kralen, knopen en schelpjes bouw je de grappige wezens. Als kers op de taart schrijven ze naamkaartjes en een menu, een prima uitdaging voor de talige creativiteit.

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.4
ICT – 6

- *Gekke huizen (p. 102-103)*

Geleedpotigen hebben de meest bizarre woonplaatsen: van in benzine tot op walvishuid of in onze wimpers. De kinderen lezen de informatie op pagina's 102 tot 103. Ze toveren de verschillende vakjes van een letterkastje tot deze huizen om. Laat hen verschillende technieken gebruiken. Sommige 'huizen' knutselen ze, bijvoorbeeld een rups of een geiser. Voor andere zoeken ze een voorwerp (zoals valse wimpers of een walvisknuffel), knippen ze plaatjes uit tijdschriften, of schilderen ze (bijvoorbeeld de lucht).

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.4 – 1.6
Nederlands – 3 Lezen – 3.5

- *Wereldrecords (p. 134-135)*

De luidruchtigste, de snelste, de langste of de kleinste? Op pagina's 134 tot 135 vind je enkele tot de verbeelding sprekende records. Aan de hand van een soort rad van fortuin stel je deze records op een originele en interactieve manier voor. Draai je aan het wiel, dan verschijnt in het vakje telkens het insect dat dit specifieke record op zijn naam heeft staan. Op de website van Enchanted Learning (<http://www.enchantedlearning.com/wordwheels/>) vind je talrijke voorbeelden van dergelijke wielen.

Geef de kinderen twee kartonnen platen van ongeveer één vierkante meter. De eerste plaat wordt de basisplaat waarop de informatie komt. Met de tweede plaat maken ze het ronddraaiende wiel dat telkens het record met de recordhouder matcht. Op de basisplaat teken je een cirkel met een diameter van één vierkante meter. De kinderen verdelen de cirkel in tien gelijke parten (zoals een taart). In elk part komt, tegen de rand, een foto of tekening van een recordhouder

(bijv. de kattenvlo). In het tegenoverliggende part schrijven de kinderen ongeveer in het midden vervolgens het bijhorende record (bijv. hoogste springer). Let dus goed op: het record en het dier dat bij elkaar horen, komen niet in eenzelfde vakje maar tegenover elkaar. Ten slotte snij je uit de tweede plaat een cirkel die even groot is als de cirkel op de basisplaat. In deze cirkel snij je twee tegenover elkaar liggende vakken: één aan de buitenkant (zodat de foto's zichtbaar worden) en één eerder naar het midden (waar de records staan). Maak de twee platen aan elkaar vast met een splitpen of een knoop met ijzerdraad en draaien maar!

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.4

ICT – 6

– *Optocht*

Geleedpotigen worden vaak als vervelend ongedierte gezien. Toch zouden we zonder deze kriebelige beestjes niet bestaan. Hoogste tijd dus dat de insecten en hun vrienden een protestmars organiseren, waarbij ze hun nut van de daken schreeuwen. Laat de kinderen deze optocht ontwerpen, bijvoorbeeld op een affiche of met de computer. In een tekstballon vertellen de verschillende diertjes waarom zij onmisbaar zijn. Informatie op maat over het belang van insecten vinden de kinderen o.a. in het grappige boekje *Vieze beestjes* en op het internet (zie: Bibliografie). Zie je het liever wat grootser? Ga dan voor een echte insectenoptocht met geschminkte insectengezichtjes, maskers, schilden, plakaten, spandoeken en megafoons. Uiteraard beweegt elk diertje zoals het hoort: stappend, kruipend, trippelend, schuifelend of fladderend.

Wereldoriëntatie – 7 Brongebruik

BIBLIOGRAFIE

Boeken

Vieze Beestjes / Gilles Bonotaux en Edward van de Vendel (vert.), Davidsfonds/Infodok, 2008

Websites

<http://www.webkwestie.nl/insecten/>

LESTIP 2

Haat die kat

Sharon Creech en Michèle Bernard (vert.)

Hoogland & Van Klaveren, 2009

OVER HET BOEK

Haat die kat is het vervolg op *Hou van die hond*, het veelvuldig bekroonde dagboek van een jongen die poëzie met mondjesmaat leert smaken (zie: lestips Jeugdboekenweek 2008). Ook in zijn tweede dagboek ontroert Jack door zijn ontwapenende blik. De wondere, soms gekke wereld van de poëzie helpt hem stap voor stap op een andere manier naar de werkelijkheid te kijken en die beter te begrijpen. Door juf Strechtberry's kattengedichten gaat Jack zelfs van katten houden! Een prachtig, krachtig en soms grappig boek over afscheid, ouders, katten en natuurlijk poëzie.

AAN DE SLAG

Opmerking vooraf

Haat die kat is een bijzonder en inspirerend boek. Toch zullen niet alle kinderen meteen weg zijn van Jacks rake observaties en talige kunstwerkjes. Daarom leid je dit boek best grondig in. Met grappige taal- en rijmspelletjes, mooie poëziebundels, kunstige poëzieposters en gedichten aan de muur breng je je klas in de juiste stemming.

Aanzet

– *Gedichten in een lijstje*

Haal een aantal mooie bloemlezingen in de klas (zie: Bibliografie). De week voor je het boek in de klas brengt, laat je elk kind een favoriet gedicht uitkiezen en op een mooi papier overschrijven of overtypen. Vervolgens hang je de gedichten op een centrale plaats in de klas. Met één reuzenkader rond de verschillende gedichten maak je er een bijzonder plekje van. Kadere vind je goedkoop op de rommelmarkt of maak je eenvoudig zelf met verf en karton. Bespreek de gedichten niet, laat ze gewoon 'mooi' zijn.

Nederlands – 3 Lezen – 3.5

– *Poëzieschaal*

De dag waarop je het boek introduceert, vestig je de aandacht van de kinderen op het kader met gedichten. Vraag de kinderen wat een gedicht precies is. Nu ze allemaal zo'n prachtig gedicht uitgekozen hebben, moeten ze wel specialisten zijn. Haal uit de antwoorden van de kinderen enkele steekwoorden en schrijf die op bord. Komen er geen nieuwe antwoorden meer, dan duid je een lijn aan in de klas. Deze lijn stelt een schaal voor met twee uitersten. Links staat voor 'een typisch gedicht', rechts wordt dan 'helemaal geen gedicht'. Vervolgens lees je vijf tekstjes voor met een uiteenlopend poëtisch karakter. De kinderen moeten telkens een plaats kiezen op de lijn. Door deze oefening leren de kinderen aanvoelen dat een zwart-witdefinitie van poëzie niet bestaat en dat een gedicht voor iedereen iets anders kan zijn.

Mogelijke tekstjes:

- een recept,
- een instructie op rijm die je bij voorkeur ergens op school vindt (bijv.: ‘Gelieve de deur te sluiten, zo houden we de koude buiten’),
- een versje van op een geboortekaartje,
- een gedicht zonder rijm,
- een typisch gedicht op rijm dat de kinderen kennen.

Na elke fragment kiezen de kinderen een positie op het continuüm. Vraag ook telkens waarom ze precies die plaats kozen. Duikt in de antwoorden een nieuw kenmerk van poëzie op, dan vul je de lijst op het bord aan. Eindig deze oefening met Jacks eerste gedicht (p. 7). Lees het voor.

De kinderen gaan op de lijn staan. Vervolgens toon je het gedicht. Zijn er kinderen die van plaats veranderen? Waarom?

Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.6

Nederlands – 5 Strategieën – 5.1 – 5.2

- *Voorlezen*

Genoeg nagedacht, tijd om te genieten! Creëer een gezellige sfeer in de klas. Ga in een boekenhoek zitten, sluit de gordijnen, steek een leeslampje aan. Leid het boek in aan de hand van het laatste gedicht uit de vorige oefening. Dit is het openingsgedicht van Jacks tweede dagboek. In het eerste, *Hou van die hond* (zie: lestips Jeugdboekenweek 2008), vertelde Jack hoe erg hij gedichten haat. Gedichten zijn iets voor meisjes. Bovendien snapt hij er geen snars van. Met de hulp en het enthousiasme van Juf Stretchberry leert Jack stap voor stap gedichten waarderen en schrijven. Lees ten slotte het fragment van pagina’s 7 tot 25 voor.

Muzische vorming – 3 Drama – 3.1 – 3.3

Verwerkingsactiviteiten

- *Alliteraties en onomatopoeën (p. 16)*

In het voorgelezen fragment worstelt Jack met twee bekende stijlfiguren die vaak in gedichten voorkomen: de alliteratie en de onomatopoeë. Een alliteratie is een vorm van rijm, waarbij twee woorden met dezelfde letter(s) beginnen: kleine kat, harige hond... Een onomatopoeë is een klanknabootsing, zoals sissen, zoeven, miauwen, tsjirpen, rinkelen... Het woord zelf imiteert het geluid. Maak de kinderen vertrouwd met deze stijlfiguren via een reeks ontspannende oefeningen.

⇒ *Alliteratie*

Ronde 1: Geef elk kind een ander woord. Met dat woord vormen de kinderen een alliteratie.

Ronde 2: Geef één woord op. Ga het rijtje af. Elk kind probeert een nieuw allitererend woord te verzinnen. Raakt het woord de klas rond? Bijv.: kat: de kleine kat, de kleine krolse kat, de kleine krolse kroezelige kat...

Ronde 3: Elk kind verzint een alliteratie op zijn/haar voornaam. De nieuwe voornaam wordt op een naamkaartje geschreven. Spreek de kinderen de hele dag lang met deze naam aan.

➤ *Onomatopée*

Laat de leerlingen per twee zoveel mogelijk onomatopéeën opschrijven.

Vervolgens vinden ze nieuwe klanknabootsingen uit. Welk werkwoord kunnen ze bijvoorbeeld verzinnen voor:

- het geluid van een druppende kraan,
- het geluid van iemand die door zijn haar wrijft,
- het geluid van een brooddoos die op de grond valt?

Nederlands – 2 Spreken – 2.5

Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.1, 6.4 – 6.5

- *Met eigen ogen*

Jacks bedenkingen, rake observaties en taalkronkels komen pas helemaal tot hun recht wanneer kinderen ze zelf lezen. Door de vormgeving, bladschikking en typografie krijgen de woorden immers een extra betekenis. Geef elk kind de kans dat met z'n eigen ogen en op eigen tempo te ontdekken. Verdeel de rest van het boekje onder de kinderen. Werk met een doorschuifstelsel. Elk kind krijgt op zijn/haar beurt het boek een avond mee naar huis en kiest een fragment dat hij of zij mooi vindt. De volgende dag leest het zijn/haar fragment voor aan de klas. Hier kan je perfect differentiëren: de fragmenten verschillen in moeilijkheidsgraad en lengte. Dwing niemand om voor een grote groep voor te lezen. Wie echt niet wil, leest het fragment voor of na de les aan jou voor.

Muzische vorming – 3 Drama – 3.1

Muzische vorming – 6 Attitudes – 6.2 – 6.4

- *Alles is poëzie*

Jack denkt na over poëzie, schrijft, schrapt, probeert en zwoegt.

Toch, en dat is precies het fijne, schrijft hij zijn mooiste gedichten wanneer hij niet bewust met poëzie bezig is, zoals het stukje over zijn hond Sprint op pagina 36, over zijn moeder op pagina 71 onderaan, of over zijn weggelopen kat op pagina 88. Als je maar op een bijzondere manier om je heen kijkt, zorgvuldig woorden kiest en ze op een niet-alledaagse manier schikt, wordt zelfs het meest alledaagse poëzie. Ook het kattenbelletje op pagina 79 illustreert dit.

Probeer dit uit met de kinderen. Ga op stap in de school of in de buurt. Zoek samen naar alledaagse boodschappen, opschriften, instructies... Bijvoorbeeld:

- op school: bordjes met 'op tijd komen', 'boekentas netjes in de rij', 'stilte in de gang',
- op straat: een briefje op de lantaarnpaal voor een vermiste kat, een bordje voor het raam met 'gelieve geen fietsen te plaatsen',
- ...

Fotografeer deze tekstjes, zodat de kinderen ze in de klas nog eens kunnen bekijken. Vervolgens toveren de kinderen deze alledaagse boodschappen, opschriften of instructies om tot poëzie.

Benadruk dat het een kort gedicht mag zijn, één zin zelfs en dat het absoluut niet hoeft te rijmen.

Laat de kinderen experimenteren met alliteraties, onomatopéeën en woordschikking. Wil je liever niet met je klas op stap, of hebben je kinderen weinig ideeën, laat ze dan naar Jacks voorbeeld een kattenbelletje schrijven.

Nederlands – 3 Lezen – 3.1

En verder

– *Schatkist vol woorden*

Op pagina 101 besluit Jack een dagboekfragment met “*Ik heb nu / een schat aan woorden / in / mijn / kamer*”. Wat een heerlijk idee, zo’n schatkist vol mooie woorden. Geef elk kind een houten sigarenkistje. Eerst toveren de kinderen dit kistje tot een heuse schatkist om. Zorg voor mooi, kosteloos materiaal: restjes papier en stof, lint, schelpjes... Vervolgens verzamelen de kinderen woorden die zij mooi vinden. Ze snuisteren in boeken, knippen in kranten en tijdschriften en luisteren naar liedjes. Dat kan in de klas, maar je kan de kinderen ook de opdracht geven tijdens de Jeugdboekenweek om elke dag minstens één mooi woord mee te brengen en in hun kist te stoppen. En waarom de kinderen eens niet belonen met een mooi woord in plaats van een sticker of een punt? Nog leuker wordt het wanneer je met deze mooie woorden aan de slag gaat. Zo kan je elke week één woord uitkiezen, dat je in een activiteit verwerkt. Denk aan een zelfgemaakte vlindertuin bij het woord ‘vlinder’, een mini-concert met een ‘saz’ (Turkse gitaar)... Vooral voor taalarmere kinderen biedt zo’n stimulans een welkom duwtje in de rug om de zoektocht naar mooie woorden vol te houden.

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.4

Nederlands – 7 (Inter)culturele gerichtheid

– *Mijn moeder is als...*

Jack schrijft een gedicht over zijn moeder. Het begint als volgt: “*Mijn moeder is net een plompe stoel / heel zompig en zacht en omarmend / als je bij haar op schoot zit*” (p. 73). In de rest van het gedicht werkt hij de metafoer van de stoel verder uit. Laat de kinderen ook zo’n gedicht maken over hun moeder of vader. In een woordveld schrijven ze eerst een tiental woorden op die hen aan mama of papa doen denken. Dat kunnen eigenschappen zijn, maar ook gevoelens, kleuren of indrukken. Ze omcirkelen de belangrijkste woorden. Daarna gaan ze op zoek naar een beeld dat bij deze woorden past. Bijvoorbeeld ‘zon’ voor zacht, geel, blij, warm of ‘deken’ voor troosten, veilig, warm, lief. Hebben ze dit beeld gevonden, dan zoeken ze er een adjectief bij. Nu kunnen de kinderen de eerste versregel aanvullen: “*Mijn moeder is net.../.../...*”. In de volgende strofes werken ze de vergelijking verder uit. Verpak het gedicht op een originele manier en je hebt een mooi cadeau voor moeder- of vaderdag.

Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.2

BIBLIOGRAFIE

Er staat een taart in lichterlaaie! De 120 leukste gedichten voor kinderen / Jan van Coillie (samenst.) en Harmen van Straaten (ill.), Davidsfonds/Infodok, Leuven, 2004

Fluit zoals je bent / Edward van de Vendel (samenst.) en Carll Cneut (ill.), De Eenhoorn, 2009

Kwam dat zien! Kwam dat zien! / Ted van Lieshout (samenst.), Querido, 2008 (en andere titels uit de reeks *Poëziespektakel*)

Tikken tegen de maan. Vijftig kindergedichten uit Nederland en Vlaanderen /

Joke van Leeuwen (samenst.) en div. ill., Ons Erfdeel, 2010

Toen de duisternis viel, heb ik ze opgeraapt / Annemie Leysen (samenst.) en Gerda Dendooven (ill.), Lannoo, 2009

Wat je ziet, zit in je hoofd / Jan van Coillie (samenst.) en Kristien Aertssen (ill.),

Davidsfonds/Infodok, 2011

LESTIP

3

Kulanjango: mijn vogelvriend

Gill Lewis en Annelies Verhulst (vert.)

Lemniscaat, 2011

OVER HET BOEK

Callum is elf en woont in de Schotse Hooglanden. Op een dag ontdekt hij met zijn zonderlinge buurmeisje Iona een visarend. Ze houden de ontdekking geheim. Daardoor voelt Callum zich verscheurd tussen zijn jaloerse vrienden en zijn intense vriendschap met Iona. Wanneer Iona sterft, is hij vastberaden zijn laatste belofte aan haar waar te maken: goed voor Iris, de visarend, te zorgen. Dankzij een satellietzender kan hij Iris' reis naar het zuiden volgen via Google Earth. Maar dan komt er dagenlang geen nieuw signaal. Heeft Iris de verre reis niet overleefd? In het verhaal zitten talrijke thema's vlot verweven: vriendschap, school, zorg voor de natuur, maar ook afscheid en verlies. Een spannend boek dat zich afspeelt in een adembenemende omgeving.

AAN DE SLAG

Aanzet

“Ik deed mijn ogen open en kneep ze tot spleetjes in het felle zonlicht. In de verte werd het silhouet van een vogel zichtbaar, in de vorm van een meeuw zoals kleine kinderen die tekenen. Maar dit was geen meeuw. Het was groter, veel groter dan een meeuw. De vogel kwam dichterbij, maakte een bocht in de lucht en liet zijn witte buik en zijn gestreepte vleugel- en staartveren zien. Ik keek door mijn verrekijker. ‘Het is absoluut een visarend,’ zei ik.” (p. 29-30)

Liefde op het eerste gezicht, zo lijkt het wel tussen Callum en de visarend. Callum laat er zelfs zijn beste vrienden voor in de steek. De visarend is één van de meest wijdverspreide roofvogels. Hij voedt zich haast uitsluitend met vis. Bijzonder indrukwekkend is de manier waarop de visarend zijn prooi vangt: met de kop vooruit en de poten uitgestoken duikt hij naar beneden. Deze fascinerende vogel kan je in België zien rond augustus-september en in april, wanneer hij op doortrek is. Op de website van Arkive vind je een prachtig filmpje waarop je de visarend in volle actie ziet (zie: Bibliografie). Toon het aan je klas als voorbereiding op het boek. De kinderen kijken twee keer. De eerste keer vraag je hen de vogel goed te observeren. De tweede keer noteren ze wat deze vogel zo bijzonder maakt. Wat is het verschil met bijvoorbeeld een meeuw of duif? Zijn er kinderen in de klas die zelf graag een vogel zouden zijn? Waarom dan?

Wereldoriëntatie – 1 Natuur – 1.1

Verwerkingsactiviteiten

– *Leukste kwartiertje van de dag*

Kulanjango is een ideaal voorleesboek. Het verhaal is opgedeeld in korte hoofdstukjes, leest als een trein en is erg spannend. Als je elke dag drie hoofdstukken voorleest, heb je het boek in drie weken uit. Heb je niet zoveel tijd, dan verlekker je de kinderen op het boek met de geselecteerde fragmenten.

– *Tableau vivant*

Lees het eerste hoofdstuk als smaakmaker voor. Kies dan enkele hoofdstukken uit met veel actie, bijvoorbeeld hoofdstuk 2, 3, 7 en 8. Verdeel je klas in groepjes. Het aantal kinderen per groep hangt af van hoeveel personages in het hoofdstuk voorkomen. Bezorg elke groep een kopie van een hoofdstuk. De kinderen lezen hun hoofdstuk en proberen het vervolgens in drie tableau vivants uit te beelden. De kracht van deze dramavorm ligt in de compositie: de kinderen vormen een stilstaand beeld door op een bepaalde manier ten opzichte van elkaar te liggen, zitten of staan. De houdingen die de kinderen aannemen, moeten dus typisch zijn voor de situatie die ze uitbeelden. Het doel van deze werkvorm is dubbel: de kinderen leren nadenken over de essentie van een fragment en ze oefenen op een veilige manier hun lichaamsexpressie en mimiek. Heeft elk groepje zijn tableaux voldoende inge oefend, dan lees je de hoofdstukken in chronologische volgorde voor. Na elk hoofdstuk toont het verantwoordelijke groepje zijn drie tableaux. Je kan de groepjes telkens ook de opdracht geven de drie tableaux niet in chronologische volgorde uit te beelden. Dan moet de rest van de klas de volgorde van de beelden reconstrueren. Ten slotte bespreek je de tableaux. Welke beelden waren sterk, welke minder? Hoe komt dat?

Muzische vorming – 3 Drama – 3.3 – 3.5 – 3.7

– *De aarde vanuit de hemel*

In het boek volgt Callum Iris' tocht naar Afrika via Google Earth. Met dit gebruiksvriendelijke programma, dat je gratis kan downloaden, bekijk je de aarde vanuit de lucht. Als een vogel kan je van de ene plek naar de andere vliegen. Via de zoekfunctie kan je elke plaats op de wereldbol makkelijk opzoeken: je huis, de school, de camping van vorige zomer. Sommige plaatsen, zoals bijvoorbeeld Het Witte Huis, worden om veiligheidsredenen geblokkeerd. Die krijg je dus niet te zien. Op de plaatsen waar het icoontje van een foto staat, kan je foto's van die stad, streek of bezienswaardigheid aanklikken. Zo zie je de hele wereld vanuit het klaslokaal.

Doe je klas versteld staan met dit indrukwekkende staaltje technologie. Een korte en duidelijke handleiding vind je in de bibliografie. Als opwarming breng je een virtueel bezoek aan België. Toon de kinderen hoe het programma werkt. Dan lees je enkele fragmenten voor waarin de kinderen een mooi beeld krijgen van de Schotse landschappen. Zorg ervoor dat de verschillende onderdelen en enkele typische elementen van de Schotse Hooglanden zeker aan bod komen, zoals:

- de rotsen en uitgestrekte weiden (bijv. hoofdstuk 2)
- de *lochs* (meren, bijv. hoofdstuk 1)
- de *cairns* ('steenmannetjes', bijv. hoofdstuk 5)
- de kleine dorpjes (bijv. hoofdstuk 7)

Bespreek de fragmenten kort. Wat valt de kinderen op? Wie zou graag in Schotland wonen? Waarom? Welke hobby's hebben Callum en zijn vrienden? Waarom hebben ze precies die hobby's? Kunnen de kinderen die hobby's ook hebben in hun omgeving? Welke wel, welke niet? Na het voorlezen reis je met de kinderen naar Schotland. Eerst laat je op een gewone wereldkaart of wereldbol zien waar Schotland en de Schotse Hooglanden liggen. Misschien is iemand van de klas wel al eens in Schotland geweest? Dan vlieg je met je klas van België naar de Schotse Hooglanden via Google Earth. Laat de kinderen op Google Earth foto's zoeken van het gebied. Verdeel het werk: een aantal kinderen zoeken een *loch*, andere *cairns*, nog andere een foto van een klein dorpje, van rotsen... De kinderen printen de foto's. Hou ze bij: je hebt de foto's nodig voor een volgende opdracht.

Wereldoriëntatie – 6 Ruimte – 6.2 – 6.9

ICT – 1 – 6

– *Potlood versus camera*

Ben Heine is een jonge Brusselse kunstenaar. In 2010 werd hij wereldwijd bekend met zijn ‘fototekeningen’: een reeks foto’s waarbij hij handgetekende afbeeldingen toevoegt aan de levensechte setting op de foto. Op die manier zet Heine de wereld lekker naar zijn hand. Een erg origineel concept met vaak grappige resultaten. Op de website van de kunstenaar vind je verschillende voorbeelden (zie: Bibliografie). Treed met de kinderen in de voetsporen van Heine. Toon hen enkele foto’s van Heines kunstwerken. Wat vinden ze van deze fototekeningen? Wie zou dit in een museum hangen? Kan je dit makkelijk zelf doen? Tijd om de proef op de som te nemen. De kinderen kiezen in het boek hun favoriete fragment waarin het Schotse landschap duidelijk beschreven wordt (zie: vorige opdracht). Op Google Earth printen ze een foto van dit landschap af (zie: vorige opdracht). Daarna voegen de kinderen een element uit het verhaal toe aan de foto. Op een foto van een *loch* tekenen ze bijvoorbeeld een boom met het nest van de visarend erin. Of ze voegen een fietsende Callum toe aan de foto van een rots. Zo maakt elk kind een unieke illustratie bij het boek. Ten slotte fotograferen de kinderen elkaar terwijl ze hun kunstwerk vasthouden – net als bij de werken van Heine zie je dus telkens een hand die de foto vasthoudt. Hang de foto’s aan de deur van je klas. Wanneer de fototekeningen erg geslaagd zijn, kan je er zelfs postkaarten van maken. Scan de kunstwerkjes in en druk ze af op postkaartformaat. Zo heb je altijd een originele kaart bij de hand voor eender welke gelegenheid.

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.1 – 1.2 – 1.6

Muzische vorming – 5 Media – 5.2 – 5.3

En verder

– *Bijgeloof*

In hoofdstuk 26 ontvangt Callum zijn eerste e-mail van Jeneba. Het meisje uit Gambia wil hem graag bij zijn zoektocht naar de visarend helpen. Vurig hoopt Jeneba dat ze de visarend gauw zal zien. In haar cultuur zou de vogel immers geluk brengen. Een opmerkelijk detail: in het Victoriaanse tijdperk stonden visarenden symbool voor de pest en werden ze om die reden verdreven.

Praat met de kinderen over bijgeloof:

- Wie kan een voorbeeld van bijgeloof noemen? Wat vind je van bijgeloof?
- Misschien is iemand zelf bijgelovig? Wat geloof je dan? Wat gebeurt er, wanneer je dat niet doet?
- Wie is absoluut niet bijgelovig? Waarom niet?
- Waarom zijn mensen bijgelovig, denk je?
- Zijn mensen altijd bijgelovig geweest? Vroeger meer dan nu, of nu meer dan vroeger? In alle culturen?

Vervolgens gaan de kinderen onbekenden interviewen over bijgelovig zijn. Eerst brainstormen ze in kleine groepjes over een vragenlijst. Welke vragen willen ze aan de voorbijgangers op straat stellen om zoveel mogelijk te weten te komen over bijgeloof? Een interactieve werkwijze, waarbij elk kind actief meedenkt, is de placematmethode. Verdeel je klas in groepjes van vier. Elke groep krijgt een A3-blad. In het midden tekenen de kinderen een cirkel. Vanuit elke hoek trekken ze ook een rechte lijn tot aan de cirkel. Zo krijg je vier vakken. Elk kind heeft een eigen vak. In dit vak schrijven ze gedurende vijf minuten vragen over bijgeloof op die zij zouden stellen. De kinderen overleggen niet. Na vijf minuten volgt een discussiemoment. Per vier lezen de kinderen hun vragen aan elkaar voor. Vragen die alle groepsleden goed vinden, worden in de cirkel genoteerd. In een derde ronde overloop je klassikaal. Schrijf de vragen van de verschillende groepjes op het bord. Nummer ze ook samen met de kinderen: welke vraag moet eerst, welke daarna...?

Met de vragenlijst trekken de kinderen de straat op. Ga naar een drukke plaats zoals een (super) markt. Per twee moeten de kinderen een viertal mensen interviewen. Zorg ervoor dat ze een heterogeen publiek bevragen: mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, allochtonen en autochtonen. Eventueel kan je de interviews opnemen. De meeste gsm's of mp3-spelers hebben een opname-functie. Na afloop laat je de kinderen de interviews in de klas verwerken. Dat kan op verschillende manieren: het Bijgelovige Journaal met enkele frappante getuigenissen (eventueel met live opnamemateriaal), een bijgeloofmeter waarop je kan aflezen welke vormen van bijgeloof het meest voorkomen, staafdiagrammen met het verschil tussen jong en oud, man en vrouw... Keuze te over!

Opmerking: Ga je liever niet met je klas op pad? Laat de kinderen dan familieleden of kinderen van een andere klas interviewen.

Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.7

Sociale vaardigheden – 2 Gespreksconventies

Muzische vorming – 5 Media – 5.3

Nederlands – 2 Spreken – 2.2 – 2.7

BIBLIOGRAFIE

Websites

<http://www.arkive.org/osprey/pandion-haliaetus/video-00.html> (filmpje visarend)

<http://www.benheine.com/projects.php?dossier=72157623723956821> (website Ben Heine)

http://www.gerarddummer.nl/google_earth/uitleg/index.htm (handleiding Google Earth)

<http://www.google.com/intl/nl/earth/index.html> (Google Earth)

<http://www.moetjedoen.nu/moetjedoen/pagina.asp?pagkey=63049> (extra uitleg tableau vivant)

WWF-WEETJE

De visarend is een uitstekende visser. Hij doet aan 'stootduiken': met de poten naar voren het water induiken om grote vissen te vangen. Soms verdwijnt hij dan voor korte tijd volledig onder water.

>> Meer weten? Surf naar <http://kids.wwf.be/nl>

LESTIP

4

Kunnen we de tijger redden?

Martin Jenkins, Vicky White (ill.) en Wybrand Scheffer (vert.)

Gottmer, 2010

OVER HET BOEK

Al is de wereld behoorlijk groot, de mens lijkt nooit ruimte genoeg te hebben. Met akelige gevolgen voor de dieren, die bedreigd raken of soms zelfs uitsterven. Gelukkig leert de mens ook van zijn fouten. Met kleine of grote maatregelen probeert hij bedreigde dieren te redden. Soms met succes, soms niet.

Dit boek legt kinderen op een eenvoudige manier uit hoe de mens systematisch in zijn omgeving ingrijpt en welke gevolgen dat voor de dierenwereld heeft. Aan de hand van de verschillende bedreigde diersoorten krijg je een mooi overzicht van de uiteenlopende manieren waarop de mens dit doet. Dat het voor één keer niet over de meest bekende bedreigde dieren gaat – zoals de olifant, panda of neushoorn – maakt het boek extra bijzonder. Vlotte tekst, paginagrote potloodtekeningen en steekkaarten met de belangrijkste kenmerken vertellen de lezers alles over de kakapo, partulaslak, Bengaalse gier en hun vrienden.

AAN DE SLAG

Aanzet

– *Geheime doos*

Maak je klas nieuwsgierig met een geheime doos. In deze doos stop je verschillende voorwerpen en prenten die naar het thema ‘bedreigde dieren’ verwijzen. Hou het spannend door voorwerpen te kiezen waarvan de link niet meteen voor de hand ligt. Bijvoorbeeld:

- een doosje pillen (sommige dieren raken bedreigd omdat de mens ze doodt om er medicijnen van te maken, bijv. de tijger (botten en vlees) en de neushoorn (hoorn)),
- een foto van pianotoetsen of een biljartbal (beide zijn van ivoor gemaakt),
- een bijl en een speelgoed-bulldozer (vele dieren, waaronder de panda, worden bedreigd door de aanleg van nieuwe wegen, waarvoor hele bossen weggekapt worden),
- een kookpot (mensapen en walvissen worden o.a. bedreigd omdat hun vlees als een delicatessen verkocht wordt),
- een plastic zak (zeeschildpadden sterven o.a. door de vervuiling in zee: ze eten plastic zakken op, omdat ze denken dat het kwalen zijn),
- een visnet (verschillende zeedieren worden bedreigd doordat ze per ongeluk in de netten van vissers verstrikt raken).

Laat telkens een ander kind een voorwerp uit de doos halen. Is de doos leeg en het onderwerp nog niet achterhaald? Vul de doos dan met een aantal voor de hand liggende voorwerpen aan, zoals een pels, een stukje bamboe of een (foto van een) handtas van krokodillenleer. Wanneer de kinderen het thema geraden hebben, toon je de cover van het boek. Bespreek die kort.

Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.1 – 3.7

Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.7

– ***Bekend, benieuwd, bewaard***

Verdeel je klas in groepjes van twee of drie. Elke groep krijgt een blanco A3-blad. De kinderen verdelen het blad in drie gelijke kolommen. In de eerste kolom schrijven ze bovenaan ‘bekend’, in de tweede ‘benieuwd’, in de derde ‘bewaard’. De kinderen brainstormen in hun groep over bedreigde dieren en noteren achtereenvolgens:

1. Bekend

Wat weet ik al over bedreigde dieren?

2. Benieuwd

Wat wil ik deze les te weten komen over bedreigde dieren? (Laat de kinderen vragen formuleren.)

3. Bewaard

Wat heb ik bijgeleerd? Wat onthoud ik?

De eerste twee kolommen worden nu ingevuld, de derde na de les. Spreek met de kinderen duidelijk af hoeveel tijd ze krijgen, bijvoorbeeld tien minuten per kolom.

Leren leren – 5

Sociale vaardigheden – 3 Samenwerking

Verwerkingsactiviteiten

– ***Snelschetsen***

Geef elk kind vijf blanco schetsblaadjes en een tekenpotlood.

Lees het fragment van pagina 6 tot en met pagina 10 bovenaan (“*ik zou nog uren kunnen doorgaan*”) voor. De illustraties toon je nog even niet. Telkens wanneer je een ander uitgestorven dier noemt (dodo, Steller-zeekoe, buidelwolf, reuzenalk, breedkopkangoeroerat), stop je even. De kinderen krijgen kort de tijd om het dier te tekenen. Ze mogen geen gom gebruiken. Na het voorlezen hang je de verschillende schetsen op het bord. Sorteert ze: de dodo’s bij elkaar, de buidelwolven... Bespreek kort enkele opvallende verschillen tussen de tekeningen. Ten slotte toon je de prenten uit het boek. Ga kort in op de gebruikte techniek en het materiaal. Welke sfeer roepen de prenten op?

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.2 – 1.4 – 1.6

– ***Legpuzzel***

Dankzij het populaire onderwerp, de korte tekstblokken en de fascinerende illustraties is *Kunnen we de tijger redden?* erg toegankelijk. Een ideaal boek dus om zelfstandig in kleine groepjes te verwerken. Deze oefening vormt een mooie voorbereiding op de langere, vaak moeilijkere teksten die de kinderen in het secundair onderwijs moeten doorploeteren.

Als methode kan je ‘de legpuzzel’ gebruiken. Bij deze coöperatieve werkvorm bestuderen de kinderen hun fragment eerst in een expertgroep. Vervolgens rapporteren ze de belangrijkste informatie aan de leden van hun stamgroep. Rond het onderzoekwerk af met een op voorhand aangekondigde quiz. Zo hou je de motivatie op elk moment voor iedereen hoog.

➤ **Organisatie**

Verdeel de klas in heterogene groepjes van vier. In deze stamgroep krijgt elk kind een nummer van één tot vier.

Bij elk nummer hoort een ander fragment:

- nummer 1: de tijger (p. 10-17)
- nummer 2: de partulaslak (p. 18-25)
- nummer 3: de gier (p. 26-33)
- nummer 4: de kakapo (p. 42-49)

Schrijf vijf vragen op het bord:

- 1. Welk dier?
- 2. Woonplaats?
- 3. Hoeveel dieren van deze soort zijn er nu nog?
- 4. Waardoor worden deze dieren bedreigd?
- 5. Welke andere dieren worden om dezelfde reden bedreigd?

Vervolgens leg je de opdracht goed uit. De kinderen lezen hun fragment in stilte in de stamgroep. Ze zoeken de antwoorden op de vijf vragen. Elk groepslid heeft een ander fragment, dus de kinderen werken voor dit onderdeel van de opdracht individueel.

Na tien minuten worden de stamgroepen herschikt in expertgroepen: alle nummers 1 samen, alle nummers 2 samen, enz. In deze nieuwe groepjes discussiëren de kinderen over het goede antwoord op de vragen. Zo worden ze expert in hun diersoort. Per vraag noteert elk kind het antwoord in steekwoorden. Op een wereldkaart zoeken ze de woonplaats van hun dier. Eventueel stel je een discussieleider aan, die de discussie stuurt en erop toeziet dat elk groepslid actief meewerkt. Groepjes die snel klaar zijn, kunnen in andere boeken of op internet extra informatie zoeken.

Zijn de antwoorden gevonden, dan keren de experts terug naar hun stamgroep. Aan de hand van de vragen vertellen de groepsleden elkaar wat ze geleerd hebben. De woonplaatsen van de verschillende dieren worden op een wereldkaart aangeduid. De vier experts delen hun kennis, zodat elk kind een expert wordt in het hele boek. Tot slot vullen de kinderen de 'bewaard'-kolom uit de eerste oefening verder aan.

Leren leren – 3

Wereldoriëntatie – 7 Brongebruik

Nederlands – 3 Lezen – 3.5

Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.5

➤ **Quizzen maar!**

Nu iedereen expert is, rest er nog één vraag: welke groep is de ultieme Bedreigde Dieren-specialist? Met de Grote Bedreigde Dieren-quiz zoek je het uit. In deze quiz, die de kennis over het hele boek test, nemen de stamgroepen het tegen elkaar op. Op voorwaarde dat elk kind zijn taak behoorlijk uitgevoerd heeft, beschikt elke groep nu over evenveel informatie. De notities worden weggestopt en de kinderen verzinnen een originele groepsnaam. De quiz bestaat uit tien rondes.

1. Waarom is de kakapo zo'n makkelijke prooi voor andere dieren?
2. Hoeveel Steller-zeekoeien leven er vandaag nog?
3. Waarvoor worden de botten en het vlees van de tijger gebruikt?
4. Doe-opdracht: teken een dodo.
5. Waardoor is de partulaslak een bedreigde diersoort geworden?
  - a. Omdat hij opgegeten wordt door de wolfslak.
  - b. Omdat hij opgegeten wordt door mensen, die er lekkere soep van maken.
  - c. Omdat hij opgegeten wordt door de Afrikaanse reuzenslak.
6. Welk dier is, net zoals de gier, ziek geworden door de schuld van de mens?
  - a. De gouden klompvoetkikker
  - b. De grondleguaan
  - c. De kakapo
7. De partulaslak leeft op eilanden. In welke oceaan liggen deze eilanden?
8. Waarom blijven kakapo's ondanks de hulp van de mens een bedreigde diersoort?
  - a. Omdat ze nog steeds opgegeten worden door hun vijanden.
  - b. Omdat ze zo snel ziek worden.
  - c. Omdat ze zich nauwelijks voortplanten.
9. Hoeveel Bengaalse gieren zijn er vandaag nog ongeveer?
  - a. Minder dan 100
  - b. Minder dan 1000
  - c. Minder dan 10.000
10. Doe-opdracht: Kleur op de kaart één land waar je nog tijgers in het wild kan vinden.

(Oplossingen: 1. omdat hij niet kan vliegen, 2. nul, 3. voor medicijnen, 4. zie: pagina 7, 5. a, 6. a, 7. in de Grote Oceaan, 8. c, 9. c, 10. zie: pagina 12)

Leren leren – 3

Sociale vaardigheden – 3 Samenwerking

En verder

– Kwartet

De kinderen maken een Bedreigde Dieren-kwartet. Voorzie voldoende tijdschriften, kaartjes, lijmstiften en scharen. Een kwartet bestaat meestal uit minstens acht categorieën van telkens vier kaartjes. Het opstellen van de categorieën is meteen het moeilijkste werk. Laat de kinderen eerst zelf proberen. In boeken of op websites zoeken ze naar verschillende soorten bedreigde dieren. Typ in een zoekmachine 'de rode lijst' in en lees welke dieren in België bedreigd worden. Op de websites van WWF, Schooltv en Wapiti vind je hapklare fiches, dossiers, spreekbeurten en steekkaarten (zie: Bibliografie). Raken de kinderen er niet uit? Zet hen op weg en schrijf een aantal categorieën op het bord, bijvoorbeeld bedreigde dieren in België, bedreigde dieren in Nederland, bedreigde dieren in het water, bedreigde dieren in de lucht... Per categorie kiezen de kinderen vier dieren. Ze knippen prenten uit tijdschriften of printen foto's van het internet. Nu kunnen de kaartjes gemaakt worden. Op elk kaartje vind je:

- de categorie (bovenaan),
- een foto van één van de vier dieren uit deze categorie,
- de namen van de vier dieren, met het afgebeelde dier in vet,
- een weetje over het dier.

Als alle kaartjes klaar zijn, kan het spel beginnen. Wie verzamelt de meeste kwartetten?

Tip: ook met de computer kan je mooie kwartetten maken (voor een beknopte handleiding en gebruiksklare sjablonen, zie: Bibliografie).

ICT - 4 - 5 - 6

Leren leren - 2 - 4

Wereldoriëntatie - 1 Natuur - 1.3

- **Toneel**

Met *Dodo klein of het ei zonder land* maakte Dimitri Leue een muziektheatervoorstelling die het tragische verhaal van de dodo vertelt vanuit het standpunt van de dodo. Het stuk speelde in september en oktober 2011 in Het Paleis (zie: Bibliografie). Op de website van het theaterhuis vind je onder 'Scholen en groepen' een lesmap en enkele filmpjes.

BIBLIOGRAFIE

Websites

<http://behandelmateriael.logopaedie.nl/Zelfmaken/Kwartet/Toelichting%20bij%20de%20kwartetten.pdf>

<http://kids.wwf.be/nl>

<http://www.hetpaleis.be>

<http://www.kennisnet.nl/po/leerkracht/perdagwijzer/bedreigdedieren/pdf/bedreigdedieren-lesbrief.pdf>

<http://www.schooltv.nl/nudn/143724/werkstukken/item/3168496/de-rode-lijst/>

<http://www.wnf.nl/nl/home/scholen/>

WWF-WEETJE

Het strepenmotief van een tijger kan je een beetje vergelijken met onze vingerafdrukken: er zijn geen twee tijgers die precies hetzelfde strepenpatroon hebben.

>> Meer weten? Surf naar <http://kids.wwf.be/nl>

OVER HET BOEK

Voor vele kinderen is hun huisdier hun beste vriend. Maar dieren zijn geen mensen. Wie goed voor een huisdier wil zorgen, moet dat dier eerst begrijpen. Dit boek kijkt binnen in het hoofd van honden, katten, kleine knagers en jagers, vogels en vissen. De lezer leert waarom je katten niet mag straffen en schildpadden niet mag knuffelen, waarom een vogelkooi best op een drukke plaats staat en hoe je een goudvis kunstjes kan leren. Van elk dier vertelt de auteur ook hoe het een huisdier geworden is. De slimme inleefoefeningen, boeiende weetjes en praktische verzorgingstips maken van dit boek een erg compleet naslagwerk. Dankzij de vlotte tekst, de grappige en kleurrijke illustraties en de heldere lay-out is het bovendien prettig verteerbaar voor iedereen, ook voor wie niet van lezen houdt!

AAN DE SLAG

Aanzet

– *Ren-je-rot*

Het thema huisdieren is één van de favoriete gespreksonderwerpen van vele kinderen. Je zal dus weinig moeite moeten doen om je klas warm te maken voor het boek. Maar weten de kinderen ook hoe hun dier echt denkt? Aan de hand van een ren-je-rot laat je hen bewust nadenken over de verschillen tussen mens en dier. Verdeel de klas in twee kanten. Links hang je ‘goed’ op, rechts ‘fout’. Haal tien stellingen uit het boek. Typ ze in een groot lettertype over en print ze op gekleurd papier. Lees de stellingen één voor één voor. Laat de kinderen per twee werken. Eén kind loopt na elke stelling naar de kant met goed of fout. Het andere kind schrijft de keuze van zijn/haar partner op en schrijft er tegelijkertijd bij of hij/zij denkt dat zijn/haar partner gelijk heeft (of niet). De correcte antwoorden hou je voorlopig nog geheim. De kinderen zoeken in een volgende oefening zelf naar de oplossingen. Deze stellingen kan je gebruiken:

1. Dieren begrijpen wat je zegt, als je tegen hen praat. (p. 7: *Denken als je huisdier*)
2. Dieren hebben dezelfde hersenen als mensen. (p. 7: *Drie soorten hersenen*)
3. Dieren kunnen niet nadenken. (p. 9: *Denken in plaatjes*)
4. Honden, katten, knaagdieren en vogels zijn altijd al huisdieren geweest. (p. 11: *Een huisdier op maat*)
5. Als je huisdier pijn heeft, merk je dat meteen. (p. 11: *Voelen dieren pijn?*)
6. Speurhonden herkennen de geur van je kleren. (p. 21: *Wat ruikt een speurhond?*)
7. Konijnen zitten liefst alleen in een hok. (p. 48: *Een knaagdier of konijn als huisdier*)
8. Vogels houden van een rustige, stille omgeving. (p. 64: *Een vogel als huisdier*)
9. Vissen zijn doof. (p. 71: *Hoe is het om een goudvis te zijn?*)
10. Schildpadden worden graag opgepakt. (p. 79: *Een schildpad als huisdier*)

(Oplossing: alle stellingen zijn fout)

De kinderen houden hun antwoorden op de stellingen bij. Je hebt ze in de volgende oefening nodig.
Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.6

Nederlands – 1 Luisteren – 1.5

Verwerkingsactiviteiten

– *Iedereen speurhond!*

Nu de kinderen bewust hebben nagedacht over de stellingen, gaan ze de antwoorden zelf in het boek opzoeken.

Verdeel de stellingen onder de kinderen. Elk kind werkt individueel. In een klas van twintig heb je dus telkens twee kinderen met dezelfde stelling. Bij elke stelling hoort een fragment (zie: vorige oefening). Kopieer het, maar bedek de titel en het paginanummer. Deel ook aan elk kind een inhoudstafel uit. Op die manier krijgen de kinderen een drievoudige opdracht:

- Ze onderzoeken of de stelling goed of fout is. Als de stelling fout is, moeten ze ook toelichten waarom dat zo is.
- Ze schrijven een passende titel boven hun fragment.
- Aan de hand van de inhoudstafel proberen ze het paginanummer te achterhalen. Opgelet: bij sommige fragmenten is dit niet zo eenvoudig. Laat de kinderen daarom argumenteren waarom ze net voor die pagina kiezen. Zo merk je ook of ze al dan niet met een inhoudstafel kunnen werken. Na een afgesproken tijd controleren de kinderen hun antwoorden bij elkaar. Duo's die niet overeenkomen, roepen de hulp van de leerkracht in. Gaan alle duo's akkoord, dan worden de antwoorden op de stellingen klassikaal overlopen.

Bekijk de juryverslagen van de vorige oefening opnieuw. Wie is de grote huisdierenkenner? En wie kon zijn partner het best inschatten?

Nederlands – 3 Lezen – 3.5

Nederlands – 5 Strategieën

– *Affiche*

Van wolf tot watje is geen voorleesboek. Laat de kinderen het boek liever op eigen houtje ontdekken. Door hen een affiche te laten maken, bied je de kinderen de nodige structuur om dit te doen. Verdeel de kinderen in groepjes. Elke groep krijgt een huisdier. Beslis zelf hoe je dit liefst aanpakt. Mogen de kinderen zelf een dier kiezen? Vorm je homogene of heterogene groepen? Moeten alle dieren behandeld worden of selecteer je enkele dieren? Kopieer voor elke groep het bijbehorende hoofdstuk en leg het nodige materiaal klaar.

Verdeel de affiche in vier vakken. In elk vak werken de kinderen aan een ander onderwerp, met telkens een andere techniek. De kinderen kunnen de vakken onderling verdelen of samenwerken aan de verschillende vakken.

⇒ *Vak 1: Een kleine geschiedenis van het huisdier*

- Techniek: stripverhaal
- Materiaal: kleurpotloden, tekenpotloden, latten
- Werkwijze: De kinderen lezen het fragment waarin de evolutie van hun huisdier uitgelegd wordt. Ze duiden de belangrijkste fasen of stappen in de evolutie aan. Elke fase krijgt een nummer. Vervolgens verwerken ze de informatie in een stripverhaal. Elke fase krijgt één vakje.

⇒ *Vak 2: Zo is het om een hond/kat/konijn/... te zijn*

- Techniek: collage
- Materiaal: tijdschriften, scharen, lijm

- Werkwijze: De kinderen lezen het fragment “*Zo is het om een... te zijn*”, waarin de functie van de ogen, oren, neus, huid of andere bijzondere dierenkenmerken worden uitgelegd. Ze onderstrepen de belangrijkste informatie. Vervolgens knippen ze een foto van het dier uit een tijdschrift en plakken die op de affiche. Met pijlen, cirkels en tekstballonnen brengen ze de belangrijkste informatie op de tekening aan.

⇒ **Vak 3: Hoe verzorg je een hond/kat/konijn/...?**

- Techniek: fotoverhaal
- Materiaal: een computer, scharen, lijm
- Werkwijze: De kinderen halen minstens vijf praktische tips uit het fragment “*Een... als huisdier*”. Op internet zoeken ze bijvoorbeeld via Google een mooie foto per tip. Ze printen de foto's en schrijven de bijbehorende tip er telkens onder. Wie goed met de computer kan werken, kan dit ook met een tekstverwerkingsprogramma doen. Kinderen die snel klaar zijn, zoeken extra tips in boeken en op het internet (zie: Bibliografie).

⇒ **Vak 4: Vijf verrassende weetjes**

- Techniek: scrapbook
- Materiaal: stroken gekleurd papier, lijm
- Werkwijze: Uit het hoofdstuk halen de kinderen vijf bijzondere weetjes. Ze duiden dingen aan die ze zelf nog niet wisten over hun dier en waarvan ze vinden dat iedereen ze moet weten. De weetjes worden op gekleurde stroken geschreven en op de affiche geplakt.

Laat de verschillende groepjes hun affiche aan elkaar voorstellen. Daarna hangen de kinderen hun affiche op een goed zichtbare plaats, bijvoorbeeld in de gang of op de speelplaats. Zo weten ook andere klassen waar de zesde klas mee bezig is. Bovendien kan iedereen, klein of groot, wat van de affiche opsteken.

Mag het een tikje groter? Organiseer dan een huisdierententoonstelling. Maak per dier een standje met een poster en een paar levende exemplaren. Of werk verder rond de verzorgingstips en laat je kinderen als echte specialisten in andere klassen spreken. Op strooibriefjes vatten ze de belangrijkste tips samen. Spannend, leuk en leerrijk voor alle betrokken partijen!

Mag het nog wat professioneler? Nodig dan een echte dierenarts of een dierenverzorger uit.

Die kan de affiches ‘keuren’ en extra weetjes meegeven.

Wereldoriëntatie – 1 Natuur – 1.5 – 1.6

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.4 – 1.5

Nederlands – 3 Lezen – 3.5

Leren leren – 3

ICT – 6

En verder

- ***Prent met knipoog***

De schitterende illustraties verdienen bijzondere aandacht. Ze ondersteunen de tekst en prikkelen de fantasie van de kinderen. Hang uit elk hoofdstuk een grappige illustratie op het bord (bijv. de illustraties op p. 19, p. 29, p. 47, p. 52, p. 60 en p. 70). Laat de kinderen een prent kiezen. Bij deze prent verzinnen ze een verhaal. Is hun verhaal klaar, dan lezen de kinderen het bijbehorende fragment in het boek. Begrijpen ze wat de illustrator met zijn tekening bedoelde?

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.3

– *Vreemde bestjes*

Lijgers, frunzingen, hazijnen en konazen. De eerste soort bestaat echt, de andere zijn grappige vondsten van de auteur. Speel met taal en laat de kinderen andere gekke kruisingen bedenken. Wat dacht je van slissen, mavia's of papegaries? Hou een wedstrijd en kies het dier van de toekomst. Met het winnende dier gaan de kinderen verder aan de slag. Bedenk passende geluiden en bewegingen, een menukaart, pootafdrukken, paarrituelen en een geschikte habitat.
Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.2

BIBLIOGRAFIE

Websites

<http://www.dierendiploma.nl/meeroverdieren.html>

LESTIP

6

WarHorse

Michael Morpurgo en Henriëtte Gorthuis (vert.)

Fantoom, 2011

OVER HET BOEK

WarHorse vertelt het verhaal van de hechte vriendschap tussen Albert en zijn paard Joey aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog. Aan deze vriendschap komt abrupt een einde wanneer de oorlog uitbreekt. Alberts vader heeft geld nodig, dus verkoopt hij Joey aan het leger. Op korte tijd wordt de boerenknol omgeschoold tot cavaleriepaard. Joey maakt de oorlog van erg dichtbij mee. Hij trekt de ziekenkar, loodst kanonnen naar het front en zwerft moederziel alleen door Niemandsland. Bijzonder aan dit boek is dat het verhaal vanuit het perspectief van het paard geschreven is. Door zijn ogen kijk je naar de oorlog, door zijn huid voel je de afschuw en de angst. Maar meer dan een verhaal over gruwel en ontreddeering is *WarHorse* een verhaal over liefde, trouw, vriendschap en hoop.

AAN DE SLAG

Aanzet

Toon de cover van het boek. Bedek de titel. Vraag de kinderen wat de cover bij hen oproept:

- Welke woorden roept deze cover bij je op?
- Maakt de cover je nieuwsgierig? Krijg je zin om het boek te lezen?
- Waarover gaat het boek, denk je?
- Wordt het een spannend, grappig, vrolijk, triestig, fantasierijk... boek? Waaruit leid je dat af?
- Is dit boek fictie of non-fictie?

Daarna laat je iemand de titel voorlezen. In welke taal is die geschreven? Wie kan de titel vertalen? Meteen valt ook op dat *War* in het rood en *Horse* in het oranje gedrukt is. Wie kan hiervoor een verklaring verzinnen? Weten de kinderen meer over het boek, nu ze de titel kennen? Past de cover bij het boek?

Nederlands – 2 *Spreken* – 2.5

Nederlands – 5 *Strategieën* – 5.1

Verwerkingsactiviteiten

- *DIEREN*vriend

Lees de eerste alinea van het eerste hoofdstuk voor. Hier merk je nog niet dat het verhaal door een paard verteld wordt. Vraag de kinderen wie volgens hen de ik-figuur is. Waarom denken ze dat? Daarna lees je de rest van het hoofdstuk voor. Centraal staat de vriendschap tussen het paard Joey en de kleine Albert. Een ‘vriendschap op het eerste gezicht’, zo lijkt het wel: Joey voelt instinctief dat hij “*een vriend voor het leven gevonden heeft*” (p. 10). Laat de kinderen nadenken over de vriendschap tussen mens en dier.

Om ook stillere, eerder verlegen kinderen bij het gesprek te betrekken, is de binnencirkel-buitencirkel een geschikte werkvorm. Verdeel de klas in twee groepen. Groep A vormt

de binnencirkel, groep B vormt de buitencirkel. De kinderen van groep A en groep B staan met hun gezichten naar elkaar. Elk kind heeft nu een partner tegenover zich. Stel de eerste vraag. Eerst mogen de kinderen van groep A de vraag beantwoorden, terwijl de buitencirkel luistert. Dan antwoorden de kinderen van groep B op dezelfde vraag en luistert de binnencirkel. Vervolgens wisselen de kinderen van plaats. De buitencirkel schuift bijvoorbeeld twee plaatsen door. Stel nu een nieuwe vraag. Nu mag de buitencirkel beginnen. De binnencirkel luistert. Maak met de kinderen op voorhand enkele duidelijke afspraken, zodat iedereen zich veilig voelt. Enkele mogelijke vragen over de vriendschap tussen mens en dier:

- Kan je een dier als vriend hebben?
- Kan jij ook een goede vriend voor een dier zijn?
- Begrijpen dieren ons?
- Vertel je soms iets tegen een dier dat je tegen een gewone vriend niet kan zeggen?
- Ben je soms boos op een (huis)dier?
- Kunnen dieren ook boos zijn op ons?

Rond het gesprek af met een klassikaal moment. Wie hoorde interessante of verrassende standpunten van een klasgenoot en wil daar iets over kwijt?

Muzische vorming – 3 Drama – 3.3

Nederlands – 2 Spreken – 2.6

- *Zo... als een...*

In de Eerste Wereldoorlog werden paarden massaal ingezet aan het front. Ze trokken er kanonnen en ziekenkarren of doorploeterden gebieden waar voertuigen niet meer doorheen raakten. Loodzwaar en gevaarlijk werk, waarbij ongeveer acht miljoen paarden het leven lieten. In een artikel in de *London Evening Standard* vertelt de auteur waarom hij dit boek *moest* schrijven. Na het zien van een schilderij en de ontmoeting met een oorlogsveteraan liet het verhaal van deze oorlogspaarden hem niet meer los.

In hoofdstuk 4 (p. 24) wordt Joey door Alberts vader aan kapitein Nicholls verkocht. Plots moet Joey omgeschoold worden van boerenknol tot cavaleriepaard. Lees dit hoofdstuk voor.

Na afloop vraag je de kinderen waarom precies paarden ingeschakeld werden in de oorlog. Welke eigenschappen hebben paarden? Wie kent een vergelijking met 'paard' ('zo sterk als een paard')?

In het fragment komen nog twee vergelijkingen met dieren voor: 'zo fris als een hoentje' en 'zo gezond als een vis'. Ga nu het rijtje af: kennen de kinderen nog zulke vergelijkingen met dieren?

Is de voorraad uitgeput, dan geef je een aantal dieren op die nog niet genoemd zijn. In het woordenboek of op het internet zoeken de kinderen een vergelijking met dit dier. Een erg volledig overzicht vind je in het *Van Dale Junior Vergelijkingenwoordenboek* (zie: Bibliografie). Daar lees je ook waar de vergelijkingen vandaan komen. Is iedereen klaar, dan begin je een zin. Wie met zijn/haar vergelijking kan aanvullen, antwoordt. Bijvoorbeeld:

- Als ik een spelletje verlies ben ik... ('zo nijdig als een spin'),
- Zonder mijn pet voel ik me... ('zo naakt als een slak'),
- Toen ik verloren liep in een donker bos was ik... ('zo bang als een wezel').

Soms zijn er meerdere antwoorden mogelijk. Dit kan tot grappige discussies leiden!

Leren leren – 2

Nederlands – 2 Spreken – 2.5

– *Door de ogen van een dier*

Het meest bijzondere aan dit verhaal is natuurlijk dat het vanuit het perspectief van een paard verteld wordt. Door de gruwelen van de oorlog vanuit een paard te beschrijven, creëert de auteur meer afstand. Op die manier blijft het leed overal draaglijk. Ook voor zesdeklassers kan dit een handige invalshoek zijn om over hun gevoelens te praten. Niet zichzelf, maar hun huisdier (of lievelingsdier) vertelt over een triestige, moeilijke of angstige gebeurtenis.

Lees hoofdstuk 15 voor. Leid het fragment kort in. De oorlog woedt nu erg hevig: paard Topthorn en soldaat Friedrich zijn voor de ogen van Joey gestorven. Vraag aan de kinderen hoe Joey zich voelt. Schrijf de antwoorden van de kinderen op het bord, bijvoorbeeld: alleen, triestig, bang, radeloos... Hebben de kinderen zich ook al eens zo gevoeld? Wanneer was dat? Wat hebben ze toen gedaan? Laat de kinderen hier kort over nadenken. Ze hoeven dit niet te delen met klasgenoten. Heeft iedereen zo'n situatie gevonden, dan zet je de denkoefening verder. De kinderen beelden zich nu in dat hun huisdier of lievelingsdier op dat moment bij hen was en alles zag gebeuren. Bijvoorbeeld: ik viel in het zwembad, dacht dat ik ging verdrinken en mijn kat stond aan de kant. Of: ik lag in bed te huilen omdat mama en papa ruzie maakten en mijn hond lag op de mat. De kinderen proberen de gebeurtenissen nu vanuit het perspectief van hun dier te beschrijven. Mocht je het dier vragen wat er gebeurd is, wat zou het vertellen? De kinderen schrijven het verhaal op. Wie wil, maakt er een tekening bij.

Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.1 – 3.2

Nederlands – 2 Spreken – 2.6

En verder

– *Welk dier ben jij?*

Fris de dierenvergelijkingen nog eens op. Schrijf ze op het bord of op een blaadje. Dan verdeel je de kinderen in groepjes van vier. Zorg er voor dat elk kind zich veilig voelt in zijn of haar groep. Voor de volgende oefening moeten de kinderen elkaar immers kunnen vertrouwen. Elk kind heeft een blaadje papier en schrijft zowel de eigen naam als de namen van de groepsgenoten op. Eerst werken de kinderen alleen. Ze denken na over het dier waarop ze het meest lijken. Benadruk dat het niet om uiterlijke gelijkenissen gaat, wel om karaktereigenschappen. Dit dier schrijven ze naast hun naam op. Daarna doen ze hetzelfde voor hun groepsgenoten, nog steeds in stilte. Als iedereen klaar is, bespreken de kinderen in hun groepjes de vergelijkingen met elkaar. Elk kind schrijft ook de dieren op waarop hij of zij volgens groepsgenoten lijkt. Uit de vier dieren wordt een top drie geselecteerd.

Daarna laat je kinderen deze top drie plastisch vertalen. Bedoeling is dat elk kind een eenvoudige profielfoto van zichzelf bewerkt tot een vreemd wezen, dat uit de combinatie van de drie dieren bestaat. Het dier dat op één stond, moet het duidelijkst aanwezig zijn, dan het dier op twee, en zo verder. Zo vervolledigen ze bijvoorbeeld hun profielfoto met het lichaam van een leeuw, de staart van een poes en de oren van een hond. De profielfoto's laat je best in een vorige les maken, zodat je de foto's tegen deze opdracht al kan printen en meteen kan uitdelen.

De kinderen kunnen tekenen, schilderen of een collage maken. Voor wie het programma goed kent, biedt ook Photoshop leuke mogelijkheden. Op internet kan je gratis programma's downloaden waarmee je kan *morphen*: een foto langzaam in een andere foto laten overgaan, bijvoorbeeld een profielfoto in een foto van een dier. Het gebruiksvriendelijke Abrosoft FantaMorph kan je bijvoorbeeld dertig dagen gratis uitproberen. Voeg twee foto's in, duid enkele correspondentiepunten aan en klik de *play*-knop aan. Het resultaat is vaak hilarisch!

Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.2

Muzische vorming – 1 Beeld – 1.4 – 1.6

Muzische vorming – 5 Media – 5.3

– *Film*

Steven Spielberg tekende voor de verfilming van het boek. Rond Kerstmis 2011 kwam de film uit in de Verenigde Staten, een maand later in het Verenigd Koninkrijk. Bij het schrijven van deze lestips was nog niet duidelijk wanneer en of de film in Vlaanderen op het witte doek komt. De Engelstalige trailer kan je op YouTube bekijken (zie: Bibliografie).

BIBLIOGRAFIE

Boeken

Van Dale junior vergelijkingenwoordenboek / Ton Den Boon en Roger Klaassen (ill.), Van Dale, 2008

Websites

<http://www.thisislondon.co.uk/showbiz/article-23669235-morpurgo-war-horse-is-a-story-i-had-to-write.do>

<http://www.youtube.com/watch?v=xRf3SfeMRD4>

EDUCATIEF AANBOD WWF

WWF geeft tijdens de Jeugdboekenweek niet alleen leuke dierenweetjes bij sommige boeken, maar heeft ook een eigen educatief aanbod dat je helpt om met je klas de geheimen van de ecologische voetafdruk, de klimaatverandering en de biodiversiteit te ontrafelen. WWF vindt het immers belangrijk om mensen al op jonge leeftijd de nodige kennis en attitudes bij te brengen zodat ze zelf kunnen kiezen voor een duurzame levensstijl. WWF biedt een hele waaier aan educatieve tools voor het basis- en secundair onderwijs.

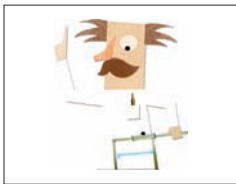
Al deze materialen zijn gratis te bestellen op www.wwf.be/school.

De wonderlijke avonturen van een kleine bij / 6 - 9 jaar / Thema: biodiversiteit

Beleef met je leerlingen de meeslepende avonturen van een klein honingbijtje dat tijgers, zeeschildpadden en bonobo's ontmoet tijdens een zoektocht naar haar verdwenen zussen. Deze prachtige kamishibai (Japans verteltheater) maakt de bedreigingen voor onze biodiversiteit begrijpbaar voor jonge kinderen.

Voetzoekers junior / 10 - 14 jaar / Thema: ecologische voetafdruk

Met deze dynamische kit ontdekken de leerlingen spelenderwijs de geheimen van de ecologische voetafdruk en berekenen ze de voetafdruk van de klas. Via actiekaarten worden haalbare acties voorgesteld om de klasvoetafdruk te verkleinen.

In de weer voor het klimaat / 10 - 14 jaar / Thema: klimaatverandering

Een uitgebreide lesmap die leerkrachten en leerlingen wil begeleiden om op school iets aan de klimaatverandering te doen. Deze ringmap bevat 20 'lessen' over klimaat en biodiversiteit.

Dvd 'SOS klimaat' / 10 - 14 jaar / Thema: klimaatverandering

Deze dvd met 5 thematische clips over de impact van de klimaatverandering, 4 interviews met klimaatgetuigen en 35 clips van dieren die hun verhaal 'vertellen' vormt de ideale, visuele ondersteuning tijdens lessen over het klimaat.

Colofon

Jeugdboekenweek 2012

Dieren

Lestips

Redactie: Ingrid Antheunis, Hedwige Buys, Sofie Daniëls, Miek Driesen,

Katrien Goeman, Stijn De Paepe, Nathalie Serraris en Marit Trioen

Coördinatie en eindredactie: Stichting Lezen

Illustraties: Carll Cneut

Grafisch ontwerp: Kris Demey

ISBN 9789077178539

D/2011/9654/4

De lestips voor het zesde leerjaar werden geschreven door **Marit Trioen**. Zij studeerde Germaanse Talen.

Momenteel werkt ze in een Onthaalklas voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN) in Sint-Niklaas.

Daarnaast schrijft ze recensies en artikels over kinder- en jeugdboeken voor o.a. *De Leeswelp* en *Leesgoed*.

Jeugdboekenweek 2012 loopt van 10 tot 25 maart. De Jeugdboekenweek is een project van Stichting Lezen.

Stichting Lezen wordt gesubsidieerd door de Vlaamse overheid om te werken aan een betere leescultuur

in Vlaanderen en staat onder de Hoge Bescherming van H.K.H. Prinses Mathilde.

www.stichtinglezen.be

www.jeugdboekenweek.be

V.u.: Majo de Saedeleer, Frankrijklei 130/4, 2000 Antwerpen

